

ЮБИЛЕЙ

Жарыкчылдык бла тюзлюккге кылуу эте

Тууган эл

Теппеланы Салихи жашы Магомт 1938 жылда Кендештенде тууганды. Аны апасы Жамыра жангы алапты кайгылашкан болганды. Тамата жашы Муса Будиной башчылык этен атты аскерден кылуу этени ючюн анга кен азал чегерегө тошкенди. Бир жол а, кышкы кыямда, ич кийимери бла тышына чыгарып, тойлоп, аялдоп, атып кеткен эдиле. Магометтин атасы Салих (эпде анга Салах дегендиде)

бригадага кышулады. Тауда суу ыргыла тарта эдиле. Анасыны гиче эгечи Батай да анда болганды. Трубала бирге кышулган жерге атер кыургаксып, оюлуп кылмаз ючюн, анга суу кыургак керек эди. Ол ишини жаша бурдала. Суу а терен кюл ичинде. Юкюлю, чырпылы жер бла туюшуп, суу ташып турды.

да арха салмаганды. Алтмыш бешинчи жылда кадишке шкуну директору болуп ишлеп турганын, КПСС-ни Элбурс райкомуну биринчи секретары Г.Кушов жашы кесине апаратха алады. Анда ол пропанда бла агитация бөлүмге таматалык этеди. Алай биллими, жигер адам бла бирге уруна, улусуна да алганды, буюрдуган жумушуна биотюнда борчулү кенде кыраганды.

Министр
1979 жылда Тeppe улуну

Магомт атасы Салих бла. Сурат 1965 жылда алынганды. Днепротровскдиде битеусоз механизация курсулан бошады. Кеси да комсомолчу эди. Урушу алында жылда ич ишлени органдарына чакырылып, бир бөлөк жыл анда урунда. Алайы Улуу Ага журт уруш бошланды.

бир эриши зат манга аралып кылады. Кылууда челегим тошди. Кычама. Алай кытай бара эди, аты да жемез эди. Алай бла кытулама. Андан сора мени сууга жибермей тохтадыла», дейди Магомт, ол жылна эсгере.

КПСС-ни обкомуну секретары Шевченко сөлөшкө да, кесине чакырды. «Тимбор» Кубативчи Мальбахов сактал турды. Ары барабыз», - дейди. Аны кабинетине кире диле. Тамата бла сапалашады. Ол бек алгыс. «Ангач саулугу кылайыз?» - деп сорады. Ызы бла а: «Жолдаш Тeppeв, биз сени республиканы билим берүү министрине салгырга дейбиз. Сен анга не айтасы?» - деп, торлеп кыарды Магомт таба.

Кипи жеринде
Кёчкөнчюлөк Салихи юйюру Кыргызстанга тошди. Он анда алга миллинда, арта кыруушун бригадалада ишеди.

Тeppe улуну бир заманда жашуудан арха кыларга союмгеден. Ол кычан да ал тизгиде болурга итингенди. Тамата классаны жашлары, кызлары ВЛКСМ-ка алынганды, негери ВЛКСМ-дан бла бирге райкомга жаланакчы барып, Ленинки комсомолга кирип кыайтошды.

Тюзюн айтканда, таулу жаш, аны юсюнден сагыш эте да турмай: «Тимбор Кубативчи, кимни кылай кылуу кыламыз?» - менден эсе кемигиз ич билесиз», - дейди. Андан сора Мальбахов: «Биз санга ышанабыз, ийнанабыз, ишекли да тойлоубуз», - деп, жашны кылуу тууды.

Магомт Кыргызстандагы устазлар оюлукте да уллу журмет бла эсгереди. Аланы асламысы фашизм бла кюйсоз урушун сур бетин көргөндиле. Кесирини мамур устазларына кыайтканда уа, бизге жорек жылулариндан юлюш этгендиде. Андан берип кен жыл озган сое да, мен аны бюгонлюкте да унутпаймы», дейди.

1956 жылда жаш ошону бошады эм атасыны июнуу бла бийик билим алырга Нальчикке келеди. Университет тарых-филология факультетине киреди.

Алай бла Тeppeланы Магомт Къабарты-Малкъар АССР-ни билим берүү министр болуп ол жыл ишледиле. Ол бек аламат кези эди. Дагында бир кызуу преднерени юйери салында. Школчуланы, сабийлени аруу кылышкыга, жашауда тюз жол бла баргырга юйретуу жаны бла кен иш этпте эди.

Устазлык
1961 жылда Тeppe улуну окууун бошот, ишлерге тууган эли Кендештенде келеди. Анда орус тилден бла литературадан устаз болады. Бям, жорукчу кыаты тууханга кыайы ише да тын болмаз. Нен дөсөнг жалны болушунга айтырга керекте. Магомт да, терэ тасы көрсө, тынгылап кыюймаганды, айтырын

Кесими насылып студентте да санайма, дейди Магомт. Нен дегенде, мен отуруу биллим, окуучуна бек сойген ректор Хатула Мутович Бербекову окутууда окуганма. Азиядан келген малкылары жашыга, кызылга ол ачны эсе бура эди. Хар бири бла да ушак этип, халларын соруп, болушуп турганды. Мени бла да сагытандан артык хапар айткан эди. Кёчкөнчюлөкде жашаубузуну, атам-анам кызын келимкери, не болушук кереклигинен да сорады. Аны коюлундан алганды эдим: «За освоенные целины и залежные земли» деген маалымды да.

Железнодорожде солей тургандай, СССР-ни билим берүү министри М.А. Прокофьев (анга битеу кыярдал министр от Бога, дей эдиле) туркменистанлы коллегасы бла бизни республикага келип школлагга, интернатлагга да кыраганды. Окуучула, устазла бла да кен сөлөшкенди. Республиканы интернаты директорун Малкъарыны Солтанову уа ишин

Проекте
Туризмни айнытырға - жангы программа
Къабарты-Малкъарны Правительство -2013-2021 жылда КъМР-ни турист-рекреация комплексини айнытууден кыярал программаны кыял эткенди. Ол «Фризиона Кабардино-Балкария» деген газетте басмаланганды. Бу программаны

бардырырга республиканы бюджетинен 9,3 миллиард сом, федералдыкпен 38,6 миллиард сом эм башка жерледен да 23,4 миллиард сом бөлүмөрүндө, билим программаны жашауда бардырылыгыны башмаганын туризм жангы

бла бөлүмю арталында ич жанына торлендирча жангыртуу ишле керек болуп турганынды. Белгиленген этип этисиле, республиканы сабийлик, балчык, саулуктарына багырарга да бир миллиондан артык турист келинди. Ол санда

Элбурса 300 миң, Нальчик курорттарында 200 миң адамга кыноккабайлык этип туралыкчыла. Элбурса этеники бири бирине ушактамаган жаны кыноккабайлык этип туралыкчыла. Бу сферда 15 миң адамга жангы ишчи жер кыруулыкты: КМР-ни бөржикти, бөржиктен туризм топулукту. Бюгонлюк Къабарты

Малкъарда турист-рекреация комплексини айнытырга онбир жерге кыаралды. «Приэльбурье», Нальчикте санаторийе бла курортта, «Джылы-Суу», «Аушигер», «Тамбукан», «Бызынгы», «Чегем чукчура», «Чарик кёлю», «Долина наранов», «Огъары Малкъар» эм «Огъары Чегем» комплексины кыруурга айтады.

Малкъарда турист-рекреация комплексини айнытырга онбир жерге кыаралды. «Приэльбурье», Нальчикте санаторийе бла курортта, «Джылы-Суу», «Аушигер», «Тамбукан», «Бызынгы», «Чегем чукчура», «Чарик кёлю», «Долина наранов», «Огъары Малкъар» эм «Огъары Чегем» комплексины кыруурга айтады.

Малкъарда турист-рекреация комплексини айнытырга онбир жерге кыаралды. «Приэльбурье», Нальчикте санаторийе бла курортта, «Джылы-Суу», «Аушигер», «Тамбукан», «Бызынгы», «Чегем чукчура», «Чарик кёлю», «Долина наранов», «Огъары Малкъар» эм «Огъары Чегем» комплексины кыруурга айтады.

Малкъарда турист-рекреация комплексини айнытырга онбир жерге кыаралды. «Приэльбурье», Нальчикте санаторийе бла курортта, «Джылы-Суу», «Аушигер», «Тамбукан», «Бызынгы», «Чегем чукчура», «Чарик кёлю», «Долина наранов», «Огъары Малкъар» эм «Огъары Чегем» комплексины кыруурга айтады.

Миллет жумушка кыатышыу - барыбызга да сыйлы борчтуу

Акъылманла дуняда минг жылга бир кере тууду деп, халкыда алай айтылады. Бурунгу улуну уа керти болмаган бир сөлзери жокду. Мечиланы Кизим ма аллай адамдады. Закир Къулий Къайра а миллетибизни атын битеу дуняга айтдырганды. Ала бизни этем лигибиздиде, аны себеппи аланы атары унутулмача этер ючун, хар бирибиз да кыюлдан келгени аймазга борчубуз.

Насыпха, бизни арабызда халкыбызны белгилеу адамдарыны аттарын магарып, кыайыны устазларын, ырсыкларын да аймак жорешгенде бардыла. Тетулуны Хадис алганды бири. Анга дерти да жакылагына болгандыла Огъары Магомт, Къайраны устазын элин эмда ючюн. Аны этегендиде тизинизликке жарсып да кен адам кетгенде да Тетулу улуну болганды бу алай кер турурга керекти деп, кыруу айтып кыюймак, жумушуну кылга алган. Сау болсун!

Дуняны башында айтыкы назмулуу, жазуучу, алимле кендиле. Аланы бир кыуулдарына музейле куралгандыла, башканы аттары орманга, кемелге, учреждениларга аталгандыла. Алай Къайрага бу жол этилик иш биринде да болмаганды. Мен акыл эткенде, дагыда «Богурдентственный музей усабга К. Кулиева «Верхний Чегем» деген комплекс да кыууларга таишиилди. Алай кесин таууга санакчан хар адам да кыууларга, кыуулдан келгенча аха да этюрорук керекди. Алай торлю болушук этилмей, жангы Тетулу улуну магарыла да, битеу халкыга да керекти ишин тамамлапмазлыгы

Житгерлик
Кенже элде жашаган Зашаланы Алимге жер жаланды ю орунни бла арбазга жеткенди. Болсада кыюлдан уста жаш атасы Тенгиз бла бирге ол гиче жерчикде уллу той да салганды, арбазын тап жарашдырганды, терек бахта, солурча жер да кыуураганды. Ала уа хар бири да, бирге тап келишип, кыраганды гек бекчыуун кёронедиле.

Житгерлик
Кенже элде жашаган Зашаланы Алимге жер жаланды ю орунни бла арбазга жеткенди. Болсада кыюлдан уста жаш атасы Тенгиз бла бирге ол гиче жерчикде уллу той да салганды, арбазын тап жарашдырганды, терек бахта, солурча жер да кыуураганды. Ала уа хар бири да, бирге тап келишип, кыраганды гек бекчыуун кёронедиле.

Житгерлик
Кенже элде жашаган Зашаланы Алимге жер жаланды ю орунни бла арбазга жеткенди. Болсада кыюлдан уста жаш атасы Тенгиз бла бирге ол гиче жерчикде уллу той да салганды, арбазын тап жарашдырганды, терек бахта, солурча жер да кыуураганды. Ала уа хар бири да, бирге тап келишип, кыраганды гек бекчыуун кёронедиле.

Табышылы

Арбазга киргендигей, юле, назыла да кызге терк урукчалы. Эки сокта жерде алма, жоюм, персик, шпалта терекле, торлю-торлю юкюлке өсөдиде. Юслери уа «Кетгендиз» дегенди. Жалпы кыюлдан эмен агачын ишленген микма эм право институтка окууганды. Юйюрген ала алып турурга соймей, Нарсада окууганды да эте, бир тегинги бла жану жоллага салган

Арбазга киргендигей, юле, назыла да кызге терк урукчалы. Эки сокта жерде алма, жоюм, персик, шпалта терекле, торлю-торлю юкюлке өсөдиде. Юслери уа «Кетгендиз» дегенди. Жалпы кыюлдан эмен агачын ишленген микма эм право институтка окууганды. Юйюрген ала алып турурга соймей, Нарсада окууганды да эте, бир тегинги бла жану жоллага салган

Арбазга киргендигей, юле, назыла да кызге терк урукчалы. Эки сокта жерде алма, жоюм, персик, шпалта терекле, торлю-торлю юкюлке өсөдиде. Юслери уа «Кетгендиз» дегенди. Жалпы кыюлдан эмен агачын ишленген микма эм право институтка окууганды. Юйюрген ала алып турурга соймей, Нарсада окууганды да эте, бир тегинги бла жану жоллага салган

Жаш тёлөгө насийат сёз
Хапарыбызны ахырында акъсыкалга жаш тёлөгө насийат сёз айтырын тилейме. Ол, кен сагыш эте да турмай, былай деди: «Миллетибизни аруу кылыгы, культуранын, тересин, тилин сактайлык. Кызим айтылмай, санбыз азды. Хар таулу, торлю-торлю сылтау этип турмай, кезуонюке юйдегли болсун. Ишбиз бюгонча барса, миллетибиз тас болукту. Аны барыбыз да аңгаларга керекбиз».

Жампаны тубюнде Алим ишлеген эмен стол.

Жампаны тубюнде Алим ишлеген эмен стол.

ОСМАНПАЛЫ ХУЙСА.
СУРАТДА: (башында) биринчи тизгиде солдан оңго алтынкы республиканы Президентине Советини Председателини орунбасары Евгений Кинова, Тeppeланы Салих, РСФСР-ни билим берүү министрини орунбасары Любовь Балсаня Устазыны битеуерсөө сыездине. Москва, Кремль, 1987 жыл.

ОСМАНПАЛЫ ХУЙСА.
СУРАТДА: (башында) биринчи тизгиде солдан оңго алтынкы республиканы Президентине Советини Председателини орунбасары Евгений Кинова, Тeppeланы Салих, РСФСР-ни билим берүү министрини орунбасары Любовь Балсаня Устазыны битеуерсөө сыездине. Москва, Кремль, 1987 жыл.

ОСМАНПАЛЫ ХУЙСА.
СУРАТДА: (башында) биринчи тизгиде солдан оңго алтынкы республиканы Президентине Советини Председателини орунбасары Евгений Кинова, Тeppeланы Салих, РСФСР-ни билим берүү министрини орунбасары Любовь Балсаня Устазыны битеуерсөө сыездине. Москва, Кремль, 1987 жыл.

ОСМАНПАЛЫ ХУЙСА.
СУРАТДА: (башында) биринчи тизгиде солдан оңго алтынкы республиканы Президентине Советини Председателини орунбасары Евгений Кинова, Тeppeланы Салих, РСФСР-ни билим берүү министрини орунбасары Любовь Балсаня Устазыны битеуерсөө сыездине. Москва, Кремль, 1987 жыл.

ОСМАНПАЛЫ ХУЙСА.
СУРАТДА: (башында) биринчи тизгиде солдан оңго алтынкы республиканы Президентине Советини Председателини орунбасары Евгений Кинова, Тeppeланы Салих, РСФСР-ни билим берүү министрини орунбасары Любовь Балсаня Устазыны битеуерсөө сыездине. Москва, Кремль, 1987 жыл.

ОСМАНПАЛЫ ХУЙСА.
СУРАТДА: (башында) биринчи тизгиде солдан оңго алтынкы республиканы Президентине Советини Председателини орунбасары Евгений Кинова, Тeppeланы Салих, РСФСР-ни билим берүү министрини орунбасары Любовь Балсаня Устазыны битеуерсөө сыездине. Москва, Кремль, 1987 жыл.

